

ST. JAMES ARMENIAN APOSTOLIC CHURCH
ՍՔ. ՅԱԿՈԲ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ
Rev. Fr. Hovhan Khoja-Eynatyan, Pastor
816 Clark Street, Evanston, IL 60201
Tel: 847-864-6263, e-mail: office@stjamesevanston.org
www.stjamesevanston.org

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5, 2015   JANUARY 5, 2015

**ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒՄԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ
ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ**

**EVE OF THE NATIVITY AND THEOPHANY OF
OUR LORD JESUS CHRIST**

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6, 2015   JANUARY 6, 2015

**ՏՕՆ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒՄԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ
ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ**

**FEAST OF THE NATIVITY AND THEOPHANY OF
OUR LORD JESUS CHRIST**

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ՇՆՈՐՀԱԻՈՐԱՆՔ

Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Հովիւր, Հոգեբարձութիւնն ու Պատգամաւորը, Կիրակնորեայ Վարժարանի Տեսուչն, Ուսուցիչներն եւ Աշակերտներն, Եկեղեցւոյ Յանձնախումբերը ջերմորէն կը շնորհաւօրէն գաղութիս հաւատակիցները, բարերարները, ինչպէս նաեւ համայն ժողովուրդը:

May all the blessings and joy of this blessed season of the birth and revelation of our Lord Savior Jesus Christ be with you all throughout the coming year.

Der Hovhan and the St. James Parish Council

Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Օրհնեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի:

Ձեզ եւ մեզ Մեծ Աւետիս:

Christ is born and revealed!

Blessed is the revelation of Christ!

To you and to us Good News!

Evening Service	6:00 PM
Divine Liturgy	6:30 PM
Home Blessing	8:00 PM
Bible Readings	Titus 2:11-15; Matthew 2:1-12

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5, 2015

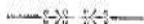
Երեկոյան Ժամերգութիւն	6:00
Սուրբ Պատարագ	6:30
Տնօրհներ	8:00
Ընթերցումներ	Տիտոս 2:11-15; Մատթէոս 2:1-12;

TUESDAY, JANUARY 6, 2015

Morning Service	9:15 AM
Divine Liturgy	10:00 AM
Bible Readings	Titus 2:11-15; Matthew 1:18-25

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6, 2015

Արատտեան Ժամերգութիւն	9:15
Սուրբ Պատարագ	10:00
Ընթերցումներ	Տիտոս 2:11-15; Մատթէոս 1:18-25

PLEASE PRAY FOR OUR SICK

Let us remember all those here at St. James who are suffering health problems and are in need of God's healing and comfort. Let us keep them in our prayers and thoughts, especially:

Patriarch Mesrob Moutafian	Archbishop Yeghishe Gizirian	
Alexander Adajian	Shoushan Altun	Varsenik Avagyan
Roupen Demirdjian	Karen Demirdjian	Babken Dilanjian
Seda Dilanjian	Lucy Genian	Jirayr Gerardo
Hoyle Green	Pat Green	Mihran Guragossian
Mary Haidarian	Nargez Hamayak	Dn. Garabed Hardy
Vartges Goorji	Marie Ipjian	Diramayr Sirarpi Nalbandian
Yalcin Oral	Anahit Melkumyan	Berjouhi Moukhtarian
Dn. Hagop Papazian	Anik Sarkis	Surpik Simon
Joseph Summer	Vigen Ter-Avakian	Mari Yegiyayan
Carla Ziegler		

If you know of anyone that needs our special prayers, please call the church office (847) 864-6263 or Der Hovhan (847) 644-7389 so that their names can be included on this list.

Ս. ԾՆՆՂԵԱՆ ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ

Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցին, Տերունական երկու մեծագոյն տօներուն (Ս. Ծննդեան եւ Ս. Յարութեան) նախորդող օրերուն կը կատարէ արարողութիւններ, որոնք կը կոչուին ճրագալոյց:

Առաջինը, անպայման կը զուգադիպի Յունուարի 5-ին, որովհետեւ Ս.Ծնունդը Յունուարի 6-ին է, իսկ երկրորդը՝ Ս. Յարութեան կիրակիին նախորդող Շաբաթ օրը:

Ճրագալոյցը որպէս բառ եւ իմաստ կը նշանակէ ճրագ վառել, մով վառել, լուսաւորման օր: Փրկչի Սուրբ ծննդեան առիթով իբրեւ ծնունդ անմահ լոյսին:

Ճրագալոյցի օրը տեղի կ'ունենայ ժամերգութիւն, ընթերցուածք, երեկոյեան պատարագ տպաւորիչ մթնոլորտի մը մէջ: Հայ ժողովուրդը շատ կը սիրէ գիշերային արարողութեանց այդ պահը, մեծ թիւով հաւատացեալներ ներկայ կ'ըլլան եկեղեցի՝ Սուրբ Հաղորդութիւն ստանալու, փակելու իրենց պահեցողութիւնը եւ դիմաւորելու Սուրբ Ծննդեան Աւետիսը, վառուած մոմերով աստուածային լոյսը իրենց յարկերէն ներս տանելու որպէս խորհրդանիշ՝ վերստին լուսաւորման Քրիստոսի անմար լոյսով:

Ճրագալոյցի երեկոյեան պատարագէն ետք կրօնական առումով արդէն իսկ ծնունդ է եւ դպիրները երգելով կ'աւետեն. «ՔՐԻՍՏՈՍ ԾՆԱԻ ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱԻ»:

Ս. ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ եւ հայ ժողովուրդին համար ամենէն ուրախ եւ սիրելի տօնն է Սուրբ Ծնունդը, որ ամէն տարի մեծ շուքով կը տօնուի: Աստուածայայտնութիւնը տեղի կ'ունենար առաջին դարուն սկիզբը, որով մարդկութեան կեանքին եւ պատմութեան համար կը սկսէր նոր շրջան մը, նոր թուականով (Քրիստոնէական տարեթիւ):

Քրիստոս ծնաւ Բեթղեհէմի մէջ ամենէն համեստ պայմաններու տակ: Ապրեցաւ 33 տարիներ միայն: Ս. Ծննդէն մինչեւ Խաչելութիւնը Անոր կեանքը եղաւ արտակարգօրէն հրաշալի եւ մարդկութեան համար ուղենիշ՝ ճանչնալու ճշմարիտ Աստուածը:

Մարդիկ պատմութեան հնագոյն դարերէն սկսեալ միշտ ունեցած են կրօն մը, պաշտել են բնութեան ոյժեր, կենդանիներ, խորհրդանշական կուռքեր, իմաստուն կամ զօրաւոր անձեր, մարգարէներ, կարուցած են պաշտամունքի մեհեաններ եւ բազիլիկներ: Սակայն ոչ մէկ կրօն լրիւ գոհացուցած էր մարդկութիւնը:

**EVE OF THE NATIVITY AND THEOPHANY
OF OUR LORD JESUS CHRIST**
CANDLELIGHT DIVINE LITURGY (*LUCERNARIUM*)

According to our Church traditions, the feast of the Holy Nativity and Theophany of Our Lord Jesus Christ begins at 5:00 after evening service on January 5 and is continued after midnight on January 6. On the eve, a solemn candlelight Divine Liturgy is celebrated, following the conclusion of which the assembled take home their lit candles and lamps to symbolize the divine light and blessings of the Church. Lighting candles and lamps symbolizes the light of the Star of Bethlehem that guided the way of the Magi to the Baby Jesus.

THE NATIVITY AND THEOPHANY OF OUR LORD JESUS CHRIST

During the first centuries of Christianity, the night before every feast, a vigil was kept. In the evening, the faithful assembled in the church or some other sacred space where the feast was to be celebrated and prepared themselves by saying prayers, chanting Psalms and reading the Holy Scriptures. In addition, incorporated into the vigil on the eve of major feasts was the ritual of *Jrakalooys*. The faithful would carry their candles into the sanctuary during great processional of the Divine Liturgy. Furthermore, the church would be brightly lit with candles and lights. Today, *Jrakalooys* is reserved only for the eves of Theophany and Easter, and we distribute candles to the faithful only after they are already in the sanctuary, though we continue to brightly illuminate the church and sanctuary. The tradition of the faithful taking their lit candles home also continues today. The Feast of the Theophany (*Asdvadzahaydnootyoon*), literally translated as God revealing himself to mankind, is one of the five great tabernacle (*Daghavar*) feasts of the Armenian Church and is always celebrated on January 6. This feast combines the celebration of the birth, baptism and manifestation of Our Lord Jesus Christ. The Feast of the Theophany is an eight-day celebration between January 6 to 13.

WHY JANUARY 6?

Even at the time of the Holy Apostles, the traditions in the Christian churches in the different parts of the world were not uniform. In fact, Christmas was probably not observed at all in the very early Church. Later, the mysteries of the birth and baptism of Jesus Christ began to be observed on January 6.

By the end of the 3rd century, Christmas in Rome was celebrated on December 25, which coincided with a major pagan feast. The Eastern churches, meanwhile, continued to observe Christmas on January 6. The Armenian Church has maintained that ancient tradition to this day, whereas the Greek-speaking Christian world switched to the Latin tradition at the end of the 4th century.

Armenian-American households may exchange Christmas gifts on December 25, since it is the custom in American society to do so. In some of our churches in the United States, it has become traditional to observe the feast of St. Stephen the Proto-Martyr on Christmas Eve (December 24), though that feast is movable and may not always fall on December 24.

If possible, the faithful should fast during the seven-day period preceding January 6, and should inform their children that they are fasting as a way of preparation for Christmas. On the evening of January 5, families should attend church and participate in the celebration of the Christmas Eve Divine Liturgy. They should do the same on the morning of January 6.

GIFT OF LOVE: THEOPHANY YUGHAKIN

In this Holy Season of Theophany it has become a tradition in our church to donate our Theophany *Yughakin* as a gift of love in memory or in honor of our loved ones. The *Yughakin* form and the enclosed Offering Envelope are for your convenience.

Yughakin tradition is an ancient custom, which goes back to the Old Testament times. The faithful would bring oil to the temple of God so that its servants would have enough to eat. Later on this custom entered into the Christian religion when oil was brought to Church by believers in order to illuminate it by lighting the lamps in the Church.

Today, *Yughakin* is simply the price or the value of oil donated to the Church. *Yughakin* in Armenian means "price of oil." In our church, today, we of course do not burn oil in order to illuminate the sanctuary, but we use electricity, gas and other operating expenses. Let us continue the custom of *Yughakin* to keep the lights of St. James always burning!

ԻՒՂԱԳԻՆ

Հայկական բարեպաշտական ասանդութիւն մըն է, որով հաւատացեալները հին ատեն իդ կամ դրամ նուիրելով վառ կը պահէին եկեղեցիին կանթեղները եւ կը հոգային այլազան ծախսերը: Իւղագինը կը խորհրդանշէ նաեւ եկեղեցոյ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ: Ներփակեալ պահարանը Սուրբ Ծննդեան առթիւ ձեր նուերի համար է:

HOME BLESSING

One of the holy traditions of the Armenian Church is the Home Blessing Service, which according to St. Gregory of Datev was established by Our Savior Jesus Christ, when after His Resurrection He entered the upper room and blessed the disciples. When it was evening on that day, the first day of the week, and the doors of the house where the disciples had met were locked for fear of the Jews, Jesus came and stood among them and said, "Peace be with you." (John. 20:19). During the apostolic times, the twelve apostles of Jesus visited the homes of the faithful to bless them and to spread the good news of Christ's birth and His Resurrection. Likewise their followers - priests and bishops, entered the homes of the faithful on the occasions of Theophany and Easter (Holy Resurrection) to tell the good news of our Lord's Nativity and to bless them and their homes through a special Service.

Through the Home Blessing Service, the house of the faithful becomes a small church. 1:2 Grace to you and peace from God our Father and the Lord Jesus Christ. (Philippians 1:2). During the Service the priest prays to God and asks Him to keep the home, its inhabitants, and the children in good health, so that they live a devout life, glorify the name of Almighty God and heighten the Holy Church.

Love and peace are established in the sanctified home. Therefore, it is desirable that the faithful devoutly keep the graces from heaven, which filled their homes. But if sinful behavior dominates in the house it can never become a church inhabited by the Holy Trinity, saints and angels.

According to the sacred traditions of the Armenian Church, God's blessing is asked for homes on different occasions, like on the Nativity and the Resurrection of Christ, as well as on the joyous occasion of moving into a new home.

Holiday season is the time when homes are blessed by the Pastor. All parishioners who wish to have their homes blessed on the occasion of the Feast of the Theophany and Nativity of Christ should call Der Hovhan (847) 644-7389 to make arrangements. Have a piece of bread, dish of salt and glass of water available for the blessing.

Տ Ն Օ Ր Հ Ն Է Ք

Անոնք, որոնք կը փափաքին Ս. Ծննդեան առիթով իրենց բնակարանները օրհնել տալ, թող բարեհաճին հեռաձայնել Տէր Յովհանին (847) 644-7389:

SUNDAY JANUARY 11, 2015 - SIXTH DAY OF THE NATIVITY

Morning Service	9:15 AM
Divine Liturgy	10:00 AM
Blessing of Water	
Christmas Luncheon and Program	12:00 Noon

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 11, 2015 - Զ ՕՐ ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ

Առաւոտեան ժամերգութիւն	9:15
Սուրբ Պատարագ	10:00
Զրօքինէք	
Ս. Ծննդեան աւանդական ճաշկերոյթ եւ տօնական յայտագիր	12:00

The Women's Guild of ST. JAMES ARMENIAN CHURCH invites
all Parishioners, families and friends to celebrate
The Feast of the Theophany and Nativity of our Lord Jesus Christ

CHRISTMAS APPRECIATION LUNCHEON

HONORING

Deacons, Outgoing Parish Council Members, Choir Members, Organists and
Sunday School Staff for their ongoing dedication and commitment to St. James

Sunday, January 11, 2014

12:00 noon

Tickets: \$12 Adults - \$6 Children under 10

SUNDAY SCHOOL PAGEANT, A VISIT BY GAGHANT BABA

**ST. JAMES ARMENIAN CHURCH
ANNUAL PARISH ASSEMBLY
SUNDAY, JANUARY 25, 2015
12:30 P.M**

ST. JAMES' KHACHKAR PROJECT

Please consider contributing to the historic purchase of our
parish *khachkar* by January 31. Refer to the *khachkar* letter sent home in
November for details or ask Der Hovhan or any Parish Council member.

POON PAREGENTAN DANCE 2015

A Celebration of Life and Love

Saturday, February 14, 2015

See flyer for details.

ACYOA Jrs. BOOK DRIVE

Please help us collect materials for Open Books, a local non-profit working to promote literacy in Chicago and beyond. There will be a box in the church foyer to collect any new or used books in good condition as well as CDs and DVDs in playable condition. Examples of types of books include fiction, nonfiction, craft books, cookbooks, children's books, textbooks, encyclopedias, and more! Thank you for helping support literacy in our community!

For more information contact **Selena Groh**.

LOVING HEARTS – SERVING HANDS

A reminder of our new initiative to reach those parishioners in need of assistance during times of illness, death and other life difficulties. Please bring to the Parish Council or Der Hovhan's attention when need arises. And as always, we are looking for volunteers to lend their time in making this a successful initiative in our parish

PRAYER CARD REQUEST

St. James has recently begun sending parishioner-requested prayer cards to mark occasions such as baptisms, weddings, bereavement and healing. A copy of the request form was sent to parishioners' homes. You can also pick up additional copies in the sanctuary or in Nishan Hall. Please see Der Hovhan if you have any questions.

ST. JAMES ARMENIAN APOSTOLIC CHURCH SCHEDULE OF WORSHIP SERVICES

Morning Services: Sundays 9:15 AM

Divine Liturgy: Sundays 10:00 AM

Midday Hour (Wednesdays) – January 28, 11:30 AM

Vespers (Saturdays) *Kirakamtits* - January 10, February 14, 5:00 PM

CALENDAR OF WORSHIP SERVICE AND EVENTS

January 5 (Monday)	Eve of the Feast of the Nativity
January 6 (Tuesday)	Feast of the Nativity (Badarak at 10 AM)
January 10	Saturday Evening Service- <i>Kirakamtits</i> (5:00 PM)
January 11	Blessing of the Water and Appreciation Luncheon
January 25	Parish assembly
January 28	Midday Hour (11:30 AM)
February 14	Saturday Evening Service- <i>Kirakamtits</i> (5:00 PM)
February 14	<i>Poon Paregentan</i> Dance
February 15	<i>Poon Paregentan</i> Sunday

SCRIPTURE READINGS FOR MONDAY JANUARY 5

ՄԱՏԹԷՈՍ 2: 2-12

1Երբ Յիսուս ծնաւ Հրեաստանի Բեթլեհեմին մէջ՝ Հերովդէս թագաւորին օրերը, ահա՛ արեւելքէն մոզեր եկան Երուսաղէմ, **2**եւ ըսին. «Ո՛ր է ա՛ն՝ որ ծնաւ իբր Հրեաներուն թագաւորը. որովհետեւ մենք տեսանք անոր աստղը՝ արեւելքի մէջ, ու եկանք երկրպագելու անոր»: **3**Երբ Հերովդէս թագաւորը լսեց վրդովեցաւ, եւ իրեն հետ՝ ամբողջ Երուսաղէմը: **4**Ապա, հաւաքելով բոլոր քահանայապետներն ու ժողովուրդին դպիրները, հարցափորձեց զանոնք թէ ո՛ր պիտի ծնէր Քրիստոսը: **5**Անոնք ալ ըսին իրեն. «Հրեաստանի Բեթլեհեմին մէջ: Որովհետեւ սա՛ գրուած է մարգարէին միջոցով.

6“Դո՛ւն, Բեթլեհե՛մ, Յուդայի՛ երկիր, Յուդայի կառավարիչներուն մէջ բնա՛ւ ամենափոքրը չես. որովհետեւ Կառավարիչ մը պիտի ելլէ քեզմէ, որ պիտի հովուէ իմ ժողովուրդս՝ Իսրայէլը”»:

7Այն ատեն Հերովդէս ծածկաբար կանչեց մոզերը, ստուգեց անոնցմէ աստղին երեւցած ժամանակը, **8**եւ դրկեց զանոնք Բեթլեհեմ՝ ըսելով. «Գացէ՛ք, ճշգրտութեա՛մբ տեղեկացէ՛ք մանուկին մասին, ու երբ գտնէք զայն՝ լո՛ր բերէք ինձի, որպէսզի ե՛ս ալ երթամ՝ երկրպագեմ անոր»:

9Երբ անոնք թագաւորէն լսեցին այս խօսքը, մեկնեցան. եւ ահա՛ այն աստղը՝ որ տեսեր էին արեւելքի մէջ, կերթար անոնց առջեւէն՝ մինչեւ որ եկաւ ու կեցաւ մանուկին եղած տեղին վրայ: **10**Երբ տեսան աստղը, չափազանց ուրախացան: **11**Եւ տուն մտնելով՝ տեսան մանուկը, իր մօր՝ Մարիամի հետ. իյնալով երկրպագեցին անոր, ու բանալով իրենց զանձերը՝ մատուցանեցին անոր ընծաներ.- ոսկի, կնդրուկ եւ զմուռս: **12**Ու երազի մէջ պատգամ ստանալով՝ որ չվերադառնան Հերովդէսի, ուրիշ ճամբայով մեկնեցան իրենց երկիրը:

MATHEW 2: 2-12

1Now after Jesus was born in Bethlehem of Judea in the days of Herod the king, behold, wise men from the east came to Jerusalem, **2**saying, “Where is he who has been born king of the Jews? For we saw his star when it rose and have come to worship him.” **3**When Herod the king heard this, he was troubled, and all Jerusalem with him; **4**and assembling all the chief priests and scribes of the people, he inquired of them where the Christ was to be born. **5**They told him, “In Bethlehem of Judea, for so it is written by the prophet:

6 ““And you, O Bethlehem, in the land of Judah, are by no means least among the rulers of Judah; for from you shall come a ruler who will shepherd my people Israel.””

7Then Herod summoned the wise men secretly and ascertained from them what time the star had appeared. **8**And he sent them to Bethlehem, saying, “Go and search diligently for the child, and when you have found him, bring me word, that

I too may come and worship him.” **9**After listening to the king, they went on their way. And behold, the star that they had seen when it rose went before them until it came to rest over the place where the child was. **10**When they saw the star, they rejoiced exceedingly with great joy. **11**And going into the house they saw the child with Mary his mother, and they fell down and worshiped him. Then, opening their treasures, they offered him gifts, gold and frankincense and myrrh. **12**And being warned in a dream not to return to Herod, they departed to their own country by another way.

SCRITURE READINGS FOR TUESDAY JANUARY 6

ՄԱՏԹԷՈՍ 1:18-25

18Յիսուս քրիստոսի ծնունդը եղաւ սա՛ կերպով: Անոր մայրը՝ Մարիամ, Յովսէփի նշանուած, Սուրբ Հոգիէն յղացած գտնուեցաւ՝ դեռ իրարու քով չէկած: **19**Յովսէփ՝ անոր ամուսինը, արդար մարդ ըլլալով, ու չուզելով որ խայտառակէ զայն, կը ծրագրէր ծածկաբար արձակել զայն: **20**Մինչ ան ա՛յդպէս կը մտածէր, ահա՛ Տէրոջ հրեշտակը երեւցաւ անոր՝ երազի մէջ, եւ ըսաւ. «Յովսէփ, Դաւիթի՛ որդի, մի՛ վախնար քովդ առնել կինդ՝ Մարիամը, որովհետեւ անոր մէջ յղացուածը Սուրբ Հոգիէն է: **21**Ան պիտի ծնանի որդի մը, եւ անոր անունը Յիսուս պիտի կոչես, քանի որ ա՛ն պիտի փրկէ իր ժողովուրդը իրենց մեղքերէն»: **22**Այս ամէնը կատարուեցաւ, որպէսզի իրագործուի մարգարէին միջոցով ըսուած Տէրոջ խօսքը. **23**«Ահա՛ կոյսը պիտի յղանայ ու որդի պիտի ծնանի, եւ անոր անունը Էմմանուէլ պիտի կոչեն», որ կը թարգմանուի՝ Աստուած մեզի հետ: **24**Յովսէփ քունէն արթննալով՝ ըրաւ ինչ որ Տէրոջ հրեշտակը հրամայեց իրեն, եւ քովը առաւ իր կինը: **25**Ու չգիտցաւ զայն՝ մինչեւ որ ան ծնաւ իր անդրանիկ որդին. եւ անոր անունը Յիսուս կոչեց:

MATTHEW 1:18-25

18This is how the birth of Jesus Christ came about: His mother Mary was pledged to be married to Joseph, but before they came together, she was found to be with child through the Holy Spirit. **19**Because Joseph her husband was a righteous man and did not want to expose her to public disgrace, he had in mind to divorce her quietly. **20**But after he had considered this, an angel of the Lord appeared to him in a dream and said, “Joseph son of David, do not be afraid to take Mary home as your wife, because what is conceived in her is from the Holy Spirit. **21**She will give birth to a son, and you are to give him the name Jesus, because he will save his people from their sins.” **22**All this took place to fulfill what the Lord had said through the prophet: **23**“The virgin will be with child and will give birth to a son, and they will call him Immanuel”—which means, “God with us.” **24**When Joseph woke up, he did what the angel of the Lord had commanded him and took Mary home as his wife. **25**But he had no union with her until she gave birth to a son. And he gave him the name Jesus.

ARMENIAN LETTER "Eh" (Է)

If you walk into any given Armenian Orthodox Church, or at least most of them, you may notice something over the altar- the single letter 'Eh' (Է) directly above the arch.

What is so special about the letter 'Eh' (Է) that it deserves such a prominent place over the church altar? First, let's look at its meaning. In the phrase 'God is Love', the word for is is 'eh', thus, 'Asdvadz Ser Eh' (transliteration: 'God Love Is'). So, the letter/word 'Eh' (Է) literally means 'is' or

'he is', which, to those familiar with the Old Testament, may sound like a reference to God Himself.

In Exodus chapter 3, the prophet Moses encountered God in the burning bush. As God was instructing Moses to deliver His people from Egypt, Moses asked, "If I come to the Israelites and say to them, 'The God of your ancestors has sent me to you,' and they ask me, 'What is his name?' what shall I say to them?" God said to Moses, "I am who I am." He said further, "Thus you shall say to the Israelites, 'I am has sent me to you.'

God told Moses that His name is 'I am', or technically 'Is', or 'He Who Is'. Thus, God is a being who just IS, and it is only the eternal God who can call Himself by this name. In Armenian, it is the letter/word 'Eh' (Է) that serves as the name for 'I am' or 'he is', and just as Moses realized the 'Eh' (Է) to be dwelling in the burning bush, so too does the Armenian Church realize that God (Eh) dwells at the church altar.

Furthermore, 'Eh' (Է), when pronounced, makes the sound of a breath, and so the idea of God being the breath of life is attached to this letter. Also, the letter 'Eh' (Է) happens to be the 7th letter of the Armenian alphabet. Symbolically, 7 is known as the number of perfection, or completion. Throughout the Bible, the number 7 is attributed to several acts of God, and to God Himself, so the letter 'Eh' (Է) takes on even further significance.

Thus, for the Armenian Church, the letter 'Eh' (Է) and its meaning is considered to be Holy. It is not only symbolic, but 'Eh' (Է) is the name of God.

Writing above the main altar:

"Draw near to God, and He will draw near to you." (James 4:8)